

Ogrodnictwo ekologiczne – Poradnik dla początkującego ogrodnika

ROD im. ŻWIRKI I WIGURY II W POZNANIU,

OPRAC. BEATA GRABOWSKA, TOMASZ KUBALA, 2021

Grupa

użytkowa

w- warzywo,

k-kwiaty, o-

owoce, p/z-

roślina

przyprawowa/

ziola; Grupa

warzyw:

cebulowe,

owocowe,

kapustne,

korzeniowe,

liściowe,

rzepowate,

strączkowe,

inne

W

uprawie:

1-r. -

jednoroczn

a, 2 l.-

dwuletnia,

Wymagan

ia

pokarmo

b –

wieloletnia

, k-

krzewinka,

Termin

wysiewu

Termin

zbioru

Część

użytko

wa

Uwagi

uprawowe

rośliny

sprzyjające, inne

uwagi

Nasiona

Dynia olbrzymia Atlantic Giant Rodzina dyniowate	W-owocowe	1	1-r.	½ V	IX-X	owoc	odstępy między wysianymi nasionami min. 1,8 m, w zagęszczeniu rośliny chorują, gniją	Cebula zwyczajna, siedmiolatka, sałata głowiasta, fasola, kukurydza, nasturcja
Dynia olbrzymia odmiana Rodzina dyniowate	W-owocowe	1	1-r.	½ V	IX-X	owoc	odstępy między wysianymi nasionami min. 1,5 m, w zagęszczeniu rośliny chorują, gniją	Cebula zwyczajna, siedmiolatka, sałata głowiasta, fasola, kukurydza, nasturcja
Dynia zwyczajna Patison odmiana Rodzina dyniowate	W-owocowe	1	1-r.	½ V	VIII-X	owoc	odstępy między wysianymi nasionami min. 1,5 m, w zagęszczeniu rośliny chorują, gniją	cebula, groch, kukurydza, pomidor, szpinak, ogórecznik, bazylija
Dynia zwyczajna – Cukinia Atena Polka Rodzina dyniowate	W-owocowe	1	1-r.	½ V	VIII-X	owoc	odstępy między wysianymi nasionami min. 1,5 m, w zagęszczeniu rośliny chorują, gniją	cebula, groch, kukurydza, pomidor, szpinak, ogórecznik, bazylija
Groch łuskowy sześciotygodniowy Rodzina bobowate	W-owocowe	2	1-r.	III-15.IV	p.VI	strąk, nasiona	preferuje miejsca słoneczne	burak ćwikłowy, cukinia, kalarepa, kapusta pekińska, kukurydza, marchew, ogórek, rzepa, rzodkiewka, seler, szpinak

Arkusz1

Koper ogrodowy Rodzina selerowate	W-liściowe, nasiona	2	1-r.	III-IX	V-X	pędy, liście	burak ćwikłowy, cebula, kapusta pekińska, marchew, ogórek, pietruszka, seler, szparag, ziemniak
Nagietek żółty Rodzina astrowate	K	2	1-r.	IV-VI	VI-X	estetycz ne, płatki kwiatów	Chronią glebę przed nicieniami korzeniowymi, dobre towarzystwo dla warzyw, walory ozdobne, płatki brzeźnych kwiatów walory lecznicze, stosowane w naturalnym farbiarstwie, w zastępstwie szafranu do barwienia ryżu, kwiaty pożytkiem dla pszczoł, larwy owadów bzygowatych żerujących na nagietku zjadają mszyce, dobre towarzystwo dla pomidorów, nie lubi towarzystwa nasturcji, przyciąga mszyce i bielinki kapustniki
Nasturcja pnąca Rodzina nasturcjowate	K	1	1-r.	IV-V	VI-X	siew wprost do gruntu, bo nie lubi przesadzania, pędy płożą się po podłożu lub zwisają z murku, pojemnika, skrzyni, podłoże żyźne, gliniasto- piaszczyste	walory ozdobne, jadalne kwiaty, młode liście, owoce, ochrona przed mszycami, bielinkami, ślimakami, działanie antybiotyczne na rośliny, dobrze ją wysiewać pod śliwą, przyciąga mszyce, bielinki, odstrasza mrówki, ślimaki, bawełnicę korówkę; nie lubi towarzystwa nagietka

Arkusz1

Pietruszka naciowa Rodzina selerowate	W-liściowe	1 2-l.	III-IV	IV-XI	liście	Regularnie ścinać pędy, po zakwitnieniu w 2- im roku rozsiewa się, podłoże żyzne, próchniczne, umiarkowanie wilgotne, niezbyt mokre	kapusta pekińska, pomidor, por, rzepa, czosnek, nagietek, aksamitka,
Rzodkiewka zwyczajna Rodzina kapustowate	W-rzepowate	2 1-r.	k.III-k.V siew partiami	k.IV-VII	korzeń	Nie znosi zacienienia i suszy, podłoże kompostowe, przepuszczalne	burak ćwikłowy, groch, kalarepa, marchew, ogórek, pietruszka, pomidor, por, szpinak
Sałata głowiasta masłowa Rodzina astrowate	W-liściowe	1 1-r.	III-IV	V-VII	liście	miejsce słoneczne, podłoże kompostowe, gliniasto- piaszczyste, nie lubi suchych i piaszczystych miejsz, w czasie upałów warto zacieniać, gdyż szybko zakwita, a wtedy staje się niejadalna, podlewanie regularne, nie znosi zalewania bo gnije	burak ćwikłowy, cebula, marchew, por, szparag
Szpinak warzywny Rodzina szarłatowate	W-liściowe	1 1-r.	IV-V, VIII-IX	Od ½ V-k	liście	podłoże żyzne, piaszczysto- gliniaste, cięższe, podlewanie regularne, miejsce słoneczne, zbyt gęsto rosnące młode rośliny przerywać	fasola, groch, kalarepa, kapusta pekińska, marchew, ogórek, pomidor, por, rzepa, rzodkiewka, seler, ziemniak

Arkusz1

		Grupa użytkowa w- warzywo, k-kwiaty, o- owoce, p/z- roślina przyprawowa/ ziola; Grupa warzyw: cebulowe, owocowe, kapustne, korzeniowe, liściowe, rzepowate, strączkowe, inne	Wymagania pokarmowe duże, 2- średnie, 3- małe	W uprawie: 1-r. - jednoroczna, 2 l.- dwuletnia, b – wieloletnia , k- krzewinka, krzew	Termin wysiewu	Termin zbioru	Część użytkowa	Uwagi uprawowe	rośliny sprzyjające, inne uwagi
Aksamitka Rodzina astrowate	K		1,2	1-r.	IV	kwitnienie VI-X		żyźne, przepuszczalne podłoże, stanowisko słoneczne	chronią ziemię przed nicieniami, odstrasza mrówki, mszyce, krety nie dobre towarzystwo dla ziół
Bazylija pospolita Rodzina wargowe	p/z		2	1-r.	V	VI-X	podłoże umiarkowanie żyźne, żwirowate, liście, łodygi, regulam e	przepuszczalne, miejsce pólcieniste, niezbyt dużo wody	nie lubi sąsiedztwa majeranku
Cebula dymka Rodzina czosnkowate	W-cebulowe		1	1-r.	k. III-IV	Cebula 5 tyg. po złamaniu szczyptu – jesienią; szczyptu r po złamaniu się	sadzenie co 5-8 cm w rzędzie, rzędy co 30 cm, 2/3 cebuli w ziemi, zbiór gdy szczyptu załamie się u 1/2 cebul na warzywniku, miejsce słoneczne, podłoże żyźne, przepuszczalne	burak ćwikłowy, cukinia, kalarepa, koper, marchew, ogórek, pomidor, por, sałata, cząber, estragon, majeranek, bazylija, kolendra, kminek	
Cząber, lawenda, oregano, rozmaryn, szałwia, tymianek Rodzina wargowe	p/z		2,3	k	1/2 V	cały sezon	liście	stanowisko słoneczne, podłoże żwirowe, mocno przepuszczalne	

Arkusz 1

Kalarepa zwyczajna Rodzina kapustowate	W-kapustne	2 1-r.	k.IV	VI-VII	zgrubiałe	stanowisko słoneczne, podłoże przepuszczalne, dość żyzne, stale umiarkowanie wilgotne	burak ćwikłowy, cebula, fasola, groch, marchew, ogórek, pomidor, por, rzodkiewka, seler, szpinak, ziemniak
Kminek zwyczajny Rodzina selerowate	p/z	1,2 2-l.	k. III-p.IV	VI-VII	nasiona	Podłoże żyzne, ale przepuszczalne, z dużą ilością wapnia Ca, nie lubi nadmiaru wody	fasola, groch, burak ćwikłowy, ogórek, kapusta głowiasta
Kolendra siewna Rodzina selerowate, „kolendra wietnamska” Rodzina rdestowate	p/z	2 1-r.	siew k. III- V; rozsada IV	VIII-IX	liście, na	stanowisko słoneczne, gleba lekka, przepuszczalna, nie lubi zbyt dużej wilgoci	fasola, groch, burak ćwikłowy, ogórek, kapusta głowiasta
Lubczyk ogrodowy Rodzina selerowate	p/z	2,3 b	IV/V	cały sezon	liście, łodygi regularn ie pobiera ne, po zakwitni eniu rozsiew a się	miejsce słoneczne i pólcieniste, podłoże niezbyt żyzne, mocno przepuszczalne, żwirowe, zawierające wapń Ca	samodzielne poletko, hamuje rozwój innych roślin
Majeranek ogrodowy Rodzina wargowate	p/z	1,2 1-r.	po ½ V	VI/VII przed otwarcie m pąków kwiatow ch, drugi zbiór po rozwoju kolejny ch pąków kwiatow ch,	pędy, pąki kwiatow e	Podłoże żyzne, przepuszczalne, bogate w wapń Ca	nie lubi sąsiedztwa bazylii, bylicy i lubczyku, lubi szałwię

Arkusz 1

Melisa, mięta Rodzina wargowe	p/z	2 b	IV	VI-VIII	liście, łoc	podłoże umiarkowanie żyzne lub żyzne, próchniczne, umiarkowanie wilgotne, miejsca pótcieniste lub słoneczne; uwaga - mięta bardzo silnie rozszt się, może być inwazyjna	maliny, truskawki, mięta pieprzowa, mięta odstrasza pchełki, bielinki, mrówki, m. pieprzowa lubi pokrzywę, nie lubi pietruszki i rumianku, odstrasza pchełki, mrówki, bielinka kapustnika, piętnówkę kapustnicę
Poziomka Rodzina różowate	O	1 b	V	VIII-X	owoce	miejsce słoneczne lub pótcieniste, podłoże żyzne, próchniczne, regularne podlewanie	szczypiorek, lawenda, aksamitka burak ćwikłowy, fasola, groch, kalarepa, kapusta pekińska, koper, marchew, ogórek, pomidor, por, rzepa, szpinak
Seler korzeniowy Rodzina selerowate	W-korzeniowe	1 1-r.	k.V-p. VI	jesień	korzeń	żyzne, wilgotne podłoże	burak ćwikłowy, fasola, groch, kalarepa, kapusta pekińska, koper, marchew, ogórek, pomidor, por, rzepa, szpinak
Seler naciowy Rodzina selerowate	W-liściowe	1 1-r.	k.V-p.VI	Poczynając od 4 tygodniach od wysadzenia	liście	żyzne, wilgotne podłoże	burak ćwikłowy, fasola, groch, kalarepa, kapusta pekińska, koper, marchew, ogórek, pomidor, por, rzepa, szpinak
Szczypiorek ogrodowy Rodzina czosnkowate	W-cebulowe	2 b	V kilka sztuk w jednym miejscu	po posadzeniu ok. miesiąc, potem od III do późnej jesieni	szczypio	podłoże umiarkowanie zasobne w składniki pokarmowe, przepuszczalne, miejsce słoneczne	marchew, oregano, rozmaryn
Szczypiorek wieloletni=cebula siedmiolatka=czosnek k dęty Rodzina czosnkowate	W-cebulowe	2 b	VI (3 siewki w 1 mscu)	III-IV – liście, cebula III-X	szczypior=liście , cebula	podłoże umiarkowanie żyzne, lubi nawożenie kompostem	burak ćwikłowy, cukinia, kalarepa, koper, marchew, ogórek, pomidor, por, sałata, rumianek, bylica piotun, oregano, rozmaryn
Truskawka Rodzina różowate	O	1 b	IV/V	od VI	owoce	miejsce słoneczne, podłoże żyzne, próchniczne, przepuszczalne, regularne podlewanie	burak, cebula, czosnek, fasola karłowa, groch, ogórecznik, marchew, roszponka

Arkusz1

<p>Werbena cytrynowa Rodzina werbenowate</p>	<p>p/z</p>	<p>2 k</p>	<p>V</p>	<p>VII-IX</p>	<p>liście</p>	<p>podłoże umiarkowanie żyzne, żwirowate, przepuszczalne, miejsce słoneczne, osłonięte od zimowych wiatrów, okrywanie agrowłókniną na zimę</p>	<p>odstrasza muszki, muchy i inne owady, olejek eteryczny jest owadobójczy w stężeniu 1-2%.</p>
--	------------	------------	----------	---------------	---------------	--	---

Biopreparaty dostępne na rynku

<p>Biosept Active Kostki Himal (dawniej Bioczoz BR)</p>	<p>ekstrakt z nasion i miąższu grapefruta zwalczający dużo chorób bakteryjnych i grzybowych ekstrakt z czosnku skutecznie odstraszający szkodniki: śmietkę, pchełki, mszyce, polyśnicę marchwiankę</p>
---	--

Zioła i kwiaty   **dobrze lub źle oddziaływanie**

Lawenda wąskolistna   odstrasza mrówki i mszyce w średnim stopniu

Lebiodka
pospolita=oregano   dobrze wpływa na szczypior i cebulę

Melisa cytrynowa   dobre sąsiedztwo dla malin i truskawek, niedobre dla pysznoślówek, bazylii, piolunu

Mięta pieprzowa   dobre sąsiedztwo z pokrzywą, złe z pietruszką i rumiankiem, chroni winorośl przed chorobami grzybowymi, odstrasza mszyce, pchełki ziemne, bielinka kapustnika, piętnówkę kapustnicę

Mięty   odstraszają pchełki, bielinki, mrówki, Uwaga mogą być inwazyjne w ogrodzie

Nagietek lekarski   w jego obecności nie rozwijają się nicienie w glebie, wabi motyle bielinki i owady żywiące się mszycami, nie lubi nasturcji, w dużym zagęszczeniu bywa porażany przez mączniaka

Nasturcja pnąca   korzystnie wpływa na zdrowotność drzew pestkowych, np.. śliw, wabi mszyce i motyle bielinki, odstrasza mrówki, ślimaki, bawełnicę korówkę

wzmocnia i uodparnia rośliny, chroni przed chorobami i szkodnikami. ze względu na dużą zawartość azotu nadaje się do pogłównego nawożenia pomidorów, ogórków, selerów, roślin kapustnych, bylin, roślin jednorocznych, drzew owocowych. **Gnojówka**
Do pojemnika włożyć 1 kg świeżego ziela pokrzywy lub 200 g suszonego, zalać 10 l wody, najlepiej deszczówką, odstawić na 2 tygodnie. Można dodać garść nawozu wapniowego, kompostu lub nawozu zwierzęcego. Codziennie zamieszać, po 2 tygodniach rozcieńczyć 10-krotnie wodą i podlewać rośliny.

Wywar

Kilogram świeżego ziela lub 200 g suszonego zalać 10 litrami wody. Doprowadzić do

Arkusz 1

wrzenia i 30 minut gotować. Wywar rozcieńczyć wodą w proporcji 1:5, stosować w postaci oprysku do zwalczania chorób grzybowych: zamieranie pędów malin, szara pleśń, mączniak, rdza, stosować także np. na rozsadę kapusty przeciwko kile oraz chowaczom łodygowym i mączlikowi.

Wyciąg

Pokrzywa zwyczajna Kilogram świeżego ziela lub 200 g suszonego zalać 10 litrami gorącej wody na 12-24

Rozmaryn lekarski dobrze wpływa na szalwią, szczypiorek, cebulę, różę, byliny, odstrasza polyśnicę marchwiankę i bielinka kapustnika, nie jest dobrym sąsiadem dla gorczycy i rzepaku

Rukola dobrze posadzić pomiędzy truskawkami

Rumianek pospolity odstrasza zwierzęta odżywiający się korzeniami roślin

Ruta zwyczajna Odstrasza koty

Szałwia lekarska dobre sąsiedztwo dla rozmarynu, hyzopu, cebuli, róż, poprawia zdrowotność winorośli, odstrasza ślimaki, mszyce, motyle bielinka, niedobre sąsiedztwo dla bazylii, bylicy piotunu

Tymianek właściwy odstrasza ślimaki i motyle bielinki, nie lubi się z majerankiem ogrodowym i bazylią

odstrasza kleszcze, mrówki, motyle, niektóre, mączny; stwierdzono, że zawiera toksyczny beta-tujon, powinien być stosowany do walki ze szkodnikami, wczesną wiosną z suszonych roślin można stosować preparat do opryskiwania drzew i krzewów w celu zniszczenia zimowych form szkodników, latem można przygotowywać preparaty ze świeżych roślin.

Gnojówka

1 kg pociętego ziela zalać 10 l wody, odstawić na ok. 2 tygodnie, codziennie mieszać. Stosować bez rozcieńczenia polewając glebę, zwalcza pędraki, nicienie, drutowce.

Wyciąg

300 g wrotyczu zalać 10 l ciepłej wody, odstawić na dobę, rozcieńczyć wodą w proporcji 1:2. W postaci oprysku zwalczać mszyce, śmietkę, bawełnicę korówkę, gąsienice bielinków oraz owocówki jabłkówekczki.

Wywar

500 g rozdrobnionego ziela lub 75 g suszonego zalać 10 l wody, zostawić na dobę, następnie gotować 30 minut. Po wystygnięciu przecedzić i rozcieńczyć w proporcji 1:5. Wywar stosować zapobiegawczo i przy porażeniu roślin przez pchełki, mączlika szklarniowego, opuchlaki, kwieciaki, roztozca truskawkowego i mrówki.

Do wszelkiego rodzaju wywarów i wyciągów roślinnych warto dodać potasowe mydło ogrodnicze w ilości 10-20 g na litr ciepłej wody lub szare mydło w kostce, wcześniej starte (tworzy ono błonkę na powierzchni opryskiwanych roślin, ułatwiając przyleganie i wydłużając działanie ochronne).

Wrotycz pospolity

Naturalne środki ochrony roślin własnej produkcji – receptury

	Choroby/szkodniki	Wykonanie	Stosowanie
wyciąg z czosnku	Choroby bakteryjne i grzybowe; szkodniki: mszyce, polyśnica marchwianka, przędziorek, wielkopąkowiec porzeczkowy	20 dkg ząbków czosnku rozetrzeć, dodać 10 l wody, odstawić na 4 dni.	Opryskiwać rośliny.
wyciąg z mniszka lekarskiego	szkodniki: mszyce miodówki, przędziorek	25 dkg startych korzeni lub 40 dkg świeżych liści mniszka zalać 10 l wody, odstawić na 3 godziny.	Opryskiwać nadziemne części lub podlewać rośliny

Arkusz 1

rosliny.

wyciąg z aksamitki	odstraszenie mszyc	1 kg suszonej rośliny zalać 10 l wody, moczyć przez 48 godzin.	Opryskiwać rośliny.
wyciąg z cebuli	szkodniki: mszyce, miodówki, skoczki, przędziorek	20 dkg łusek cebuli zalać 10 l wody, gotować 30 minut, wystudzić.	Opryskiwać rośliny.

Kompost   **materiały do kompostowania**   nie wrzucać do kompostu !!!

czas kompostowania
-1,5- 2 lata, miejsce zacienione, osłonięte od wiatrów, warstwy:
1. o grub. 20 cm – połamane gałęzie, 2. słoma lub torf lub ziemia ogrodowa lub zeszlaczony kompost, 3. odpadki, 4. ziemia ogrodowa lub glina, 5. odpadki, 4., 5, 4, do wys. 1,5 m. Wierz obsypać torfem lub ziemią, na szczycie zagłębienie zbierające wodę

skoszona trawa, liście drzew i krzewów, nadziemne zdrowe części bylin i roślin jednorocznych, chwasty koniecznie przed kwitnieniem lub zawiązaniem nasion, opadnięte i uszkodzone owoce, drobne i grubsze gałęzie rozdrobnione na zrębki, odpady z kuchni, tzn. obierki warzyw i owoców, resztki obiadu, zużyte saszetki herbaciane, czysty, nie pokryty drukiem szary papier. resztek roślin, owoców i liści porażonych przez choroby i szkodniki, chwastów z rozwiniętymi nasionami, skórek cytrusów obniżających aktywność drobnoustrojów, mięsa, kości, zadrukowanego szarego papieru, grubych, nierozdrobnionych gałęzi, nie dodawać związków wapna z uwagi na usuwanie azotu i blokowanie rozpuszczalnych w wodzie fosforanów.

Wartości odżywcze warzyw

cebulowe	1,5% (cebula) do 6% (czosnek) białka, ok. 6% węglowodanów (czosnek 40%), szczypiorek i por – karoten, dużo wit. C
liściowe	Do 3% białka, ok. 6% węglowodanów, bogate źródło karotenu i wit. C (natka pietruszki, szpinak, szczaw, boćwina, koper)
owocowe	ok. 1% białka, ok. 2-8% węglowodanów, 90% wody, papryka czerwona i dynia obfitują w karoten ok. 3000 mikrogram, papryka czerwona jest bogata w wit. C ponad 100 mg
rzepowate	1% białka, 6% węglowodanów, 20 mg wit. C, dużo oleju gorczycznego dającego specyficzny smak,
korzeniowe	2% białka, 7-10% węglowodanów, najwięcej wit. C w marchwi, ponad 9000 mikrogram
	1-5 g białka w 100 g produktu, bogate w wit. C, karoten, minerały (zwłaszcza fosfor, żelazo); substancje o działaniu antynowotworowym, antymiażdżycowym, odtruwającym

Arkusz1

kapustne antynowotworowym, antymutagenowym, przeciwnowotworowym, bakteriobójczym, wartościowe warzywo jarmuż, zawiera 5000 mikrogram karotenu

strączkowe 60 g węglowodanów w fasoli i grochu, strączkowe obfitują w białko (34g/100 g soja, 25g/100g soczewica, 23g/100g groch, 21g/100g fasola), niewielka zawartość tłuszczów, jedynie soja zawiera ich 20g/100g. Strączkowe są bogate w wit. B i składniki mineralne.